

מדד השלום – ינואר 2016 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

מדד השלום התמקד החודש ביחסים בין ישראל לפלסטינים בהווה ובעתיד וכן ביחסים בין ישראל לבין ארה"ב בפרט והקהילה הבינלאומית בכלל על רקע המשך הסכסוך.

אין אמון אבל יש רצון לדבר – גם כיום, לאחר כל העליות ובעיקר המורדות במערכת היחסים הישראלית-פלסטינית חוזר אותו דיסוננס בין האי-אמון שרוחש הציבור הישראלי-יהודי להנהגה הפלסטינית לבין הרצון המוצהר שלו לראות בהמשך ההידברות ירושלים-רמאללה. כך, רוב גדול (72%) אינו מאמין לאבו מאזן, שאמר במפגש שקיים לפני כשבועיים עם עיתונאים ישראלים במוקטעה כי לאחרונה העביר לישראל מסרים ברורים שברצונו להיפגש עם נתניהו אך עד כה לא נענה. פילוח של שאלת האמונה בדברי אבו מאזן לפי מחנות פוליטיים מראה כי בקרב מי שמגדירים עצמם שמאל יש רוב של כ-68% המאמינים למנהיג הפלסטיני אבל במרכז רק 37% נותנים אמון בדבריו וכ-7% בלבד בימין. בה בעת, רוב של 67% בקרב הישראלים-יהודים דווקא תומכים בקיום פגישה בקרוב בין שני המנהיגים. כל מי שזיהו עצמם כשמאל תמכו במהלך כזה וכן 92% ממי שמיקמו עצמם במרכז. לעומת זאת בימין פחות ממחצית (46%) תומכים בפגישה כזו. בקרב הערבים הרוב (63%) מאמינים לדברי אבו מאזן ו-85% תומכים בקיומה של פגישה בינו לבין נתניהו.

בנט צודק – רוב מסוים במדגם היהודי (58%) הסכימו עם הביקורת שמתחו השר בנט ואחרים בממשלה ובכנסת על שר הביטחון וראש הממשלה, ביקורת הגורסת כי מדיניותם של יעלון ונתניהו כלפי הפלסטינים אינה תקיפה ויעילה מספיק. פילוח לפי הצבעה לכנסת בבחירות האחרונות מראה כי בקרב מצביעי כל המפלגות – למעט מרצ, המחנה הציוני וכולנו – יש רוב לגורסים כי בנט צדק בביקורתו זו על ראש הממשלה ושר הביטחון. שלא במפתיע, בקרב הערבים שלושה רבעים אינם מסכימים עם ביקורת זו.

ספקות לגבי הפרדה נוסח הרצוג – הציבור היהודי חצוי בדעתו באשר לאמירתו של הרצוג כי יש להיפרד מכמה שיותר פלסטינים, כמה שיותר מהר ולהקים חומה שתפריד את הכפרים הפלסטינים בסביבות ירושלים מן העיר – 49% תומכים במדיניות כזו ואילו 44% הם נגדה. פילוח של העמדות בנושא זה לפי הצבעה לכנסת מראה כי התמיכה הרבה ביותר בעמדת הרצוג היא בקרב מצביעי ישראל ביתנו והליכוד (בהתאמה 78% ו-64%). לעומת זאת, בקרב מפלגתו הוא – המחנה הציוני – שיעור גבוה יותר (49%) מתנגדים לקו שמציע מנהיג המפלגה לעומת 43% בלבד התומכים בדרכו. ההסתייגות החזקה ביותר מתכנית ההפרדה של הרצוג, ככל הנראה מטעמים מנוגדים, נמצאה בקרב מצביעי מרצ (75%) והבית היהודי (55%). בקרב המרואיינים הערבים 92% התנגדו להפרדה המוצעת.

הפעלת החוק באופן לא שוויוני בשטחים – שאלנו מספר שאלות בעקבות דבריו של שגריר ארה"ב, דן שפירו, כי הוא חושש שהפעלת החוק על ידי ישראל בגדה המערבית כלפי יהודים וכלפי פלסטינים אינה שוויונית. רוב קטן בציבור היהודי (53%) חושבים שישראל אינה מפעילה מדיניות

לא שוויונית. ואולם נראה שאין בכך רע בעיני רבים מן הנשאלים שכן 50% מהנשאלים היהודים הם בדעה שנקיטת מדיניות לא שוויונית בהפעלת החוק היא מוצדקת, שעה ש-40% בלבד חושבים ההיפך. פילוח של השאלה לגבי צדקת ההפעלה הסלקטיבית של החוק מראה כי בקרב מי שהגדירו עצמם ימין כשני שלישים מצדיקים זאת, לעומת 42% במרכז וכ-18% בלבד בשמאל.

רוב ברור בציבור היהודי (58%) הם בדעה שגם בהתחשב ביחסים הקרובים ביניהן, אין לארה"ב זכות להעיר לישראל בנושאים כגון אלה. גם כאן ההבדל בין המחנות הפוליטיים הוא גדול מאוד: בימין כ-70% סבורים כי אין לארה"ב זכות להעיר לישראל, לעומת כ-50% ממי שהגדירו עצמם מרכז ורק כ-20% ממי שמיקמו עצמם בשמאל. עם או בלי קשר לשאלת הזכות של ארה"ב להעיר לישראל, רוב מכריע בציבור היהודי (74%) מעריך שישראל לא תשנה את מדיניותה בעקבות אי הנחת של ארה"ב מאופן הפעלת החוק בשטחים. במילים אחרות, הציבור היהודי מאמין כנראה שממשלת ישראל יכולה להרשות לעצמה להתעלם מהביקורת המופנית כלפיה מצד ארה"ב, ידידתה הקרובה ביותר, אולי בהנחה שידידות זו לא תעורר גם אם ישראל לא תיענה לבקשה להפעיל את החוק באופן שוויוני יותר בשטחים או משום שהעניין קריטי מכדי שנכון יהיה להקשיב לדברי מדינה אחרת, ותהא ידידה קרובה כאשר תהא.

העולם כולו נגדנו – ואם זו העמדה כלפי ידידתה הגדולה של ישראל – ארה"ב, לא כל שכן שכך הדבר כאשר מדובר בקהילה הבינלאומית בכללה. לשאלה האם הביקורת של הקהילה הבינלאומית על מדיניות ישראל מביאה בחשבון במידה שווה את האינטרסים הלאומיים של שני הצדדים, הישראלים והפלסטינים, 82% מהציבור היהודי השיבו שהם בטוחים (54%) או חושבים (28%) שהיא אינה עושה כן, כלומר מתחשבת פחות באינטרסים של ישראל מאשר באלה של הפלסטינים. רק בקרב מצביעי מרצ בבחירות האחרונות שיעור הסבורים כי הקהילה הבינלאומית מתייחסת לאינטרסים של שני הצדדים באופן שווה עולה על שיעורם של מי שחושבים להיפך.

אין תמה אפוא שלשאלה האם ישראל צריכה או לא צריכה להתייחס ברצינות לביקורת הקהילה הבינלאומית על מדיניותה בשטחים, ענו הרוב (56%) שישראל אינה צריכה להתייחס לביקורת זו. ואף על פי כן, עמדה זו היא תמוהה משהו נוכח העובדה שהרוב (56%) מאמינים שבשנים הקרובות יש סיכויים גבוהים מאוד או די גבוהים שהקהילה הבינלאומית תפעיל לחצים ממשיים על ישראל כדי להביא לסיום השליטה בשטחים. במילים אחרות, למרות שהרוב בציבור היהודי מכיר בהסתברות הגבוהה של הפעלת לחצים מצד הקהילה הבינלאומית, נראה שהוא לא חושש מכך. זאת ועוד: לשאלה האם אתה מסכים או לא מסכים עם הטענה כי אם השליטה של ישראל בשטחים תימשך באותה הצורה, הקהילה הבינלאומית תתייחס לישראל כמדינת אפרטהייד נוסח דרום אפריקה, על כל המשתמע מכך, כ-49% ענו בשלילה, 39% בחיוב ו-12% לא ידעו מה להשיב.

כנראה נוכח אוזלת ידה של הקהילה הבינלאומית להביא את ישראל לסיים את הכיבוש, בניגוד לממצא בקרב היהודים, רוב ברור (70%) בקרב הערבים חושבים שנמוכים הסיכויים שיופעלו על ישראל לחצים חיצוניים להביא לסיום השליטה בשטחים. 51% (לעומת 23.5%) מסכימים שאם השליטה של ישראל בשטחים הפלסטינים תימשך באותה צורה, הקהילה הבינלאומית תתייחס לישראל כמדינת אפרטהייד נוסח דרום אפריקה על כל המשתמע מכך (לעומת 23.5% שאינם מסכימים).

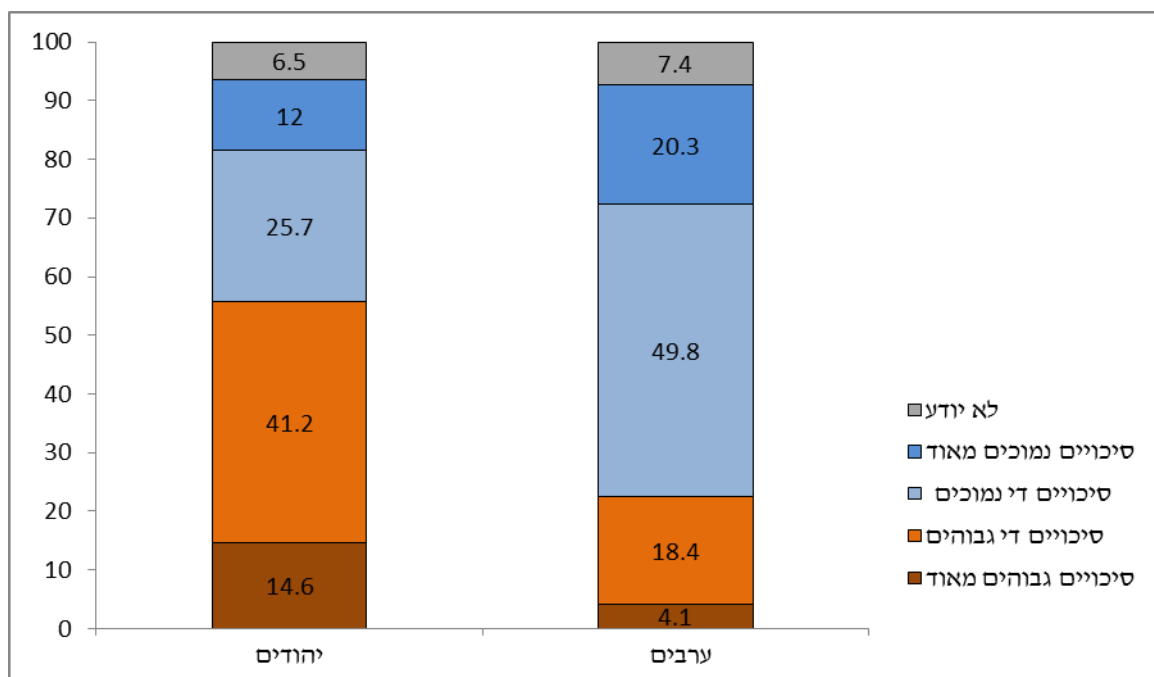
הגיעה עת סיפוח? לקראת מלאת יובל למלחמת ששת הימים מתעורר ביתר שאת הדיון האם הגיעה השעה לספח את השטחים או שזו העת לסיים את הכיבוש. שאלנו: "בשנה הבאה ימלאו 50 שנה למלחמת ששת הימים. יש הטוענים כי הגיע הזמן שישראל תספח רשמית את כל השטחים שנכבשו במלחמה ההיא והנמצאים כיום בידיה. האם אתה תומך או מתנגד לכך?" מצאנו בציבור היהודי 45% המצדדים בסיפוח ובדיוק כמספר הזה מתנגדים לכך.

המשך הכיבוש - רוב ניכר בציבור היהודי (61%) מתנגדים לדעה כי "הסכסוך הישראלי הוא אולי לא נוח אבל אפשר להמשיך בו עוד שנים רבות מבלי שהדבר יפגע בביטחונה ובקיומה של ישראל". נראה, אפוא, שגם בקרב אלה שתומכים בסיפוח חלק לא מבוטל מכירים בסכנות הכרוכות בהמשך הכיבוש.

כיבוש ודמוקרטיה - בקרב היהודים רוב ברור (66%) אינם מסכימים לטענה כי השליטה הממושכת בשטחים מונעת ממנה להיות דמוקרטיה אמיתית. פילוח לפי מחנות פוליטיים מורה כי בשמאל כ-85% מסכימים לטענה כי הכיבוש מונע מישראל להיות דמוקרטיה אמיתית לעומת 30% ממי שמיקמו עצמם במרכז ו-11% בלבד מאנשי הימין. דומה שהדבר מעיד על חילוקי דעות עמוקים בציבור הישראלי-יהודי לגבי השפעת השליטה בשטחים וכנראה גם לגבי מהותה האמתית של דמוקרטיה. שלא במפתיע, בקרב הערבים הדעה הפוכה: 76% סבורים כי הכיבוש מפריע לישראל להיות דמוקרטיה אמיתית.

מדד המשא ומתן: 45.4 (יהודים: 42.4)

תרשים החודש: מה הסיכויים שבשנים הקרובות הקהילה הבינלאומית תפעיל לחצים ממשיים על ישראל כדי להביא לסיום השליטה בשטחים? (%)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 26-28 בינואר 2016, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.

<http://www.peaceindex.org>